

מסורת הש"ס

רש"י

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

בג.

עין משפט
גור מצוה

יב א מ"י פ"ו מהל'
שפוט הלכה יב
סמך לאין רמז טושיט
י"ד סמך רמז טושיט
ב ע"י מ"י שם כשנחת
ובכ"מ:
י"ג טושיט שם טפ"ק י:
י"ד מ"י פ"ב מהלכות
נדרים הל"ב סמך
לאין רמז טושיט י"ד
סמך רמז טפ"ק א:

פירוש הרא"ש

קצרא מכתב נדרים
ומקנה כדלמרי' כהנא
כתב (כ"ק קט): קצרא
שמה וקצרא שקיל ליה:
אין פותחין בגולה.
דמחזר שאינו מלי דלא
מפיק אדעתיה שארע דבר
זה לא הוה חרטה לעקור
הנדר מעקרו: שבחי
אפיקור' דמצערי רבנן.
מנעיר ח"ח אחרים כי
האי עובדא: ופי' שר.
הדין לעשות פתח מנעיר
הנדר ולא לפתוח ממקום
אחר: ועלית א"י. שהיו
מתקבלים לשמע הדירה
ואף הנשים היו נוטות
מזה לטוב מזה ולחיות
בנכרה של מורה: א"א
שכר י"ה ו"א א"א
בדירה: כיון שידע שנטל
מנו:

(א) כל זה למא' כהנא
בפסוקי פ"ט ט"ו א' אין
סמך מקומה וי"ל לנמן קודם
כיון מחזר הוה קצרא ל"א
והיו מנעירי רבנן וי"ל:
(ב) [פי' חוס' ר"ב עד.
ד"ה וכושי' (ג) לנמן עד.
(ד) כושיט נ. קדושין מה:
(ה) [ש"ך שור ל"ף כ"א:
(ו) [מרי' כ"ד: (ז) (ח) [מנעיר
(ט) (י) [פ"ד ש"ך ל"ף
(כ) (ל) (מ) [לנמן כהנא:
(נ) [מנעיר ל']

הגהות הב"ח

(א) בשבטת יאמר כל נדר
כלל ויתכן לו נמחק:

מוסף רש"י

אין פותחין לו בגולה.
נדר שאל היה בעולם
כשעת נדרו עדין ופתחין
לנא לנעום לאחר שנדר
(לשון טושיט).

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שזר תעניתיו שהתענה אם היה תוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: וי"ל קילעך.
לנעום ביתך וכדלמרי' קילעך דבי רש גלותא: פסח פיסחא לנעום. לא שיתיר רב כחורה לעלמו דהא ק"ל (מנחה י.) לא יתל דבריו הוא אינו
מיחל אלא שאלה פתח שהיה יכול להיות יותר נו: כל שהיה פסחא לעושיה. שהיה מזל עזמה משוכחת עד שהיה תפארת לאדם העושה
אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו זה. והא רמז רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך שירה
שאכעס אותו וכי האי גוונא לא

מיקרי נולד דשית דליתחם נבדל
רבה כרב נחמן על מי שנדר נדר
חזק כל כך אדעתא דכל הני מילי:
טל דעמא דמנעירי רבנן. והאי לאו
נולד הוא דשכח: ומי שרי הכי.

כלומר מי שרי לפתוח פתח שהנדר
מוכח הפך מאותו פתח שהרי כל
עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור
על דעמו תאכר בהנחתו: אין
והפסא מעשה כהנא. אלתא אפילו
כי האי גוונא פתחין. וא"ת ומאי
מתמיהין מעיקרא ומי שרי הכי ומה
צ"ן ו נדרי ורזין דמנתי' אדרבה
היה לו לומר שהנדר מותר מאליה
הכך דמנתי' אין פ"ו ולבן ש"ן של
זרזין דמנתי' אין פ"ו ולבן ש"ן של
מוכר ולא של לוקח ש"ן שלעולם לא
היה דעמו של מוכר שלא יפתוח מן
הסעל ולא דעמו של לוקח שלא יוסק
על שקל ומש"ה שרי אכל זה דעמו היה
להדירה אם תעבור על מלאו דעמו וכי
האי גוונא לאו נדרי ורזין מיקרי אלא
דאיכא פתח שאינו היה יודע שמעבור
על דעמו לא היה מדירה ובמנתי' נמי
הא כתיבנא לעיל (כא) ד"ה גרסין
ש"ס היו מוכר ולוקח מעמידין
דכריהם חיל נדריהו וכדמוכח בירושל'
אלא דאפשר שאף במעמידין פותחין
פתח לומר אילו היית יודע שהלוקח
לא ימן בו סעל כלום היית נדרר אם
אמר לאו ממירין אותו וכדפתחין
הכא. וא"ת ומאי שנא מהרואה שאכל
חבירו אלאו ומדירו דא"ר אליעזר בן

והו' מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא
לשימשא (ל"א אדעתא דהבי אין כמה
ימנין והו' מצטערי רבנן משימשא לטולא
ומטולא לשימשא) אמר ליה במניית בריה
דאבא שאול בן במניית מי נדרת אדעתא
דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא
לטולא אמר לא ושריה ר' ישמעאל בר ר'
יוסי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמייהו
דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהבי אמר
להו אין נדרתא אדעתא דהבי אמר להו אין
כמה וימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצטערי
רבנן מחיה באוכלא קדצרי אמר אדעתא
דבחי לי קצרא לא נדרי ושריה לנפשיה
א"ל רב אחא מריפתו לרבינא האי גולד הוא
דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנינא
א"א פותחין לו בגולה א"ל יהאי לאו נולד
הוא דשכחי אפיקורי דמצערי רבנן דביתיהו
דאבי הוה לה ההיא ברתא הוא אמר

לקריבאי היא אמרה לקריבה אמר לה
אדעתא ויניסבת לה לקריבך אולת ועברת
על דעתא דרבי יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת
דעברת על דעתך ומנסבא לת לקריבה
מי אדרתה אמר לא ושריה רב יוסף ומי שרי
כי האי גוונא אין והתניא מעשה באדם אחד
שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על
דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוסי
אמר לו ואילו היית יודע שעוברת על דעתך
ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא
והתירו רבי יוסי: מתני' יר"א בן יעקב
אומר אף הרוצה להדיר את חבירו
שיאכל אצלו יאמר (א) לו כל נדר שאני
עתידי לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור
בשעת הנדר: ג' וכיון דאמר כל נדר שאני
עתידי לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא
אתי בהדיה

יעקב נדרי ורזין הו' והא התם פ"ו ולבן ש"ן שרואה שאכל עמו חבירו ואפי' הכי אמרין נדרי ורזין הו' ושרי ממילא י"ל דלא
דמי דאילו התם הענין מוכיח מתוכו שאינו אלא ורזין ש"ן כחילת חבירו אלא קפידא כל כך שבשכל זה ידירו מנכסיו בדוקא אלא
בהאי עובדא דכתיבה דאבי דאיכא קפידא טפי לאבי כי מנסבא לה דניתהו לקריבה ודאי איכא למימר דבדוקא הדירה ולא
לורח בעלמא ומש"ה פשיטא לן דלרין פתח ואין הנדר בטל מאליה אדרבה מתמיהין הכי שרי' ליה בהאי פתחא: והיתר בדריס
ביחיד מומחה או בשלשה הדיוטות במקום שאין מומחה וכדלמרי' נהדיא בנכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף י:) אמר רבי
חייא בר אבין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם ובמרי' התם
שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם לאפוקי מדרי' יהודה דאמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכם במקום שאין
חכם חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אגא פירוש האי אחד מהן חכם דבעי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשמן חכם כגון מאן
ליהי אמר רב נחמן כגון אגא כלומר דבעי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אגא דגמירנא וסבירנא ואמרין מו התם
ר' יהודה אומר אחד מהן חכם ממלך דהנך כל דהו אמר רבינא דמסביר להו וסביר כלומר חד מינייהו בעינן שיהא גמיר וסביר אכל
תרי א"ע"ג דלא גמירי כיון די מסביר להו סביר ומשמע ודאי דהס דשרי יחידי לר' יהודה דוקא במקום דלי בגמיר וסביר בלחוד
כרב נחמן כגון א"כ הכי צעי בחלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להטריך עס
השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם במקום שאין חכם דלי בגמיר וסביר כגון בכל מקום שהוא רבי י' צו חכם אלא ודאי ה"ק אחד
מהן חכם דהיינו גמיר וסביר במקום שאין חכם דהיינו סמוך די אחיה לסמוך לחודיה שרי נדרא. וכיון דלר' יהודה צעי סמוך ביחדי
לרבנן נמי דמדרי' יהודה נשמע לרבנן דבהאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בסוף פ' נערה המאורסה (לקמן ע"ה) דלמרי' מועדי ה' לריבין
מומחה פרשת נדרים אין לרין מומחה אלא אפי' צ"ד הדיוטות והא פרשת נדרים ראשי המעוות כתיב' אמר רב חסדא ואיתמיה ר' יוחנן ביחיד
מומחה ומשמע דיחיד מומחה דפרשת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' מה התם בעיא סמוך ה"ג בעיא סמוך זהו דעת הרמב"ן ז"ל. אכל הרמב"ם
ז"ל כתב ב' ו' מהל' שבועות (ה' ה) דהס מוכיח מתיר את הנדרים דלא בעיא סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דלמרי' התם במקום שאין
חכם לאו סיומא דלמלת דר' יהודה היא אלא אדרגנן קאי דלמרי' שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דאלמא חכם לחודיה מתיר ומהדרינן
כעין אמר מר במקום שאין חכם חכם כגון מאן כלומר כגון מאן מתיר ביחדי ואמר רב נחמן כגון אגא כלומר דגמיר וסביר אלמא כל היכא דגמיר
וסביר איחא לחודיה שרי נדרא ואפי' ש"פ שאינו סמוך וכבר כתבתי זה בפ"ק (דף ה: ד"ה ושמא) ועוד אכתוב בזה בפרק נערה (לקמן ע"ה) כס"ד. ושלשה
הדיוטות דשרי נדרא כד מסביר להו וסביר כגון דק"ל לרבנן דלא צעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו בעינן די מסביר להו לנסביר דג'
לרבנן בשנים לרבי יהודה. ומסתברא דהא דלמרי' שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דמשמע הא במקום שיש חכם אין מתירין
משום כבודו של חכם הוא דליתמח ולכתחלה הוא דלא אכל דיעבד אשפתי ליה נדרא: פסקא אף הרואה לפדיר את חבירו. שאומר
כל נכסיו על חבירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתידי לידור. מפרש בגמרא: ג' כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה
ולא אפי' לנביא למיכל כהדיה. לפי שכבר יודע המוון שאין נדר חל עליו שכבר בטלו המוון. ונדין הוא דהוה מצי לשנוי דאמר מדיר כהנא
כדי שלא ישמע המודר אלא דאכתי לא אחיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתי אף הרואה משמע דהא נמי משום נדרי ורזין מותר ולא משום מנאי
שהתנה וא"ר מצי אף יעוד דלי כבי האי גוונא עסקין הכי מני ובלבד שיהא זכור (בשעת נדרו) פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה:
הכי

